Izhaja vsak dan razen sobot in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX. Cena lista je $5.00 Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., torek, 12. januarja (January 12), 1926. Subscription $5.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 9

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

UPOR MED FARMARJI VEDNO BOLJ NARAŠČA

Razširil se je na enajst držav.— Farmarji odločno zahtevajo boljše cene za koruzo.

Des Moines, Ia. — Čas je prišel, ko se farmarji ne dajo več odgnati s tolažilnimi besedami. Farmarji zahtevajo, ako se cene produktom iz železa, usnja, bombaža, volne itd. ne znižajo, tedaj se morajo povišati cene za koruzo, prašiče in govejo živino. Z drugimi besedami pomeni, da farmarji zahtevajo enake cene za koruzo, prašiče in govejo živino z industrijskimi produkti. Farmarji stoje na stališču, koruza je dovršen produkt kot n. pr. lito železo. Zakaj so za lito železo cene tako visoke, da lastniki jeklarskega trusta vedno bolj bogate, zakaj so za koruzo tako nizke, da farmarji kot producenti in lastniki prihajajo vedno bolj na beraško palico?

Farmarji so v tej državi izvolili posvetovalni odbor za vso državo. Ta odbor, ki šteje petdeset članov, se je posvetoval z governerjem in sklenil, da skliče konferenco v enajstih državah, v katerih pridelujejo koruzo.

Vsi znaki so tukaj, da smo pred velikim farmarskim gibanjem. Med temi posvetovalci so večinoma konzervativni elementi. Koliko časa bo mogoče obdržati tem konservativnim elementom kontrolo nad farmarji, je vprašanje časa. Ta odbor prihaja še vedno s palijativnimi sredstvi, ki imajo svoj izvor v priporočilih stare garde. Farmarji se bodo hitro prepričali, da taka palijativna sredstva ne prinesejo trajne odpomoči.

Položaj farmarjev je obupen. Ako bi n. pr. cena za bušelj koruze poskočila na en dolar ali pa še več, bi se farmarji ne pomirili, ker postoji še veliko drugih vzrokov za nezadovoljnost farmarjev. Teh vzrokov je toliko, da bodo političarji stare garde še prav pridno plesali, preden bodo v jeseni končane kongresne volitve. To ni samo vpor zaradi nizkih koruznih cen. Nizke koruzne cene prispevajo le del k nepokoju. Izvor nepokoja sega veliko bolj globoko, in sicer prav doli do onih časov, ko je farmar procvital in ko so pričeli rezati cene farmarskim produktom.

Okrog 165,000 akrov obdelanega zemljišča ima stike z bankrotnimi bankami. In če pridejo ti akri na prodaj na javni dražbi, bodo pokupljeni po izredno nizki ceni, ker ne bo kupcev. In kdo jih kupi? Bogate družbe ali posamezni bogati farmarji. Tako se vrši proces razlastovanja farmarjev v kapitalističnem gospodarskem sistemu. In ta razlastovalni proces zdaj farmarjem odpira oči. Boj farmarjev velja torej proti razlastovanju. Farmarji spoznavajo, da prihajajo na boben kljub vsem obljubam profesijonalnih političarjev. Ta proces se vrši neizprosno in neovirano.

Vprašanje je, ali bodo farmarji to globoko misel zapopadli? Ali bodo spoznali, da morajo z delavci tvoriti enotno fronto proti roparskim kapitalističnim interesom? Zastopniki in podporniki kapitalističnega gospodarskega sistema bodo podvzeli vse, da farmarje odvrnejo od spoznanja.

Konec povodnji v Evropi

London, 11. jan. — Silne povodnji v centralni in zapadni Evropi so prenehale. Narastle reke povsod upadajo in artifična jezera izginjajo. Ogromno škodo bo šele zdaj mogoče oceniti.

DELAVČEVE DIVIDENDE.

Pawnee, Ill. — Frank Snuck, 47-letni rudar, je bil v soboto ubit v premogovniku v Taylorvillu.

Pregled dnevnih dogodkov

AMERIKA.

Rudarji zahtevajo splošno stavko.

Upor med farmarji se je razširil na enajst držav.

Tekstilni podjetniki napovedujejo veliko prosperiteto.

PO SVETU.

Rumunski prestolonaslednik Karol menda deluje proti očetu in Bratianu.

Mussolini se šali, da ameriška demokracija sloni na denarju.

Mehiško vrhovno sodišče je razsodilo proti podjetnikom. Ameriški kapitalisti protestirajo.

Sovjeti so sprejeli vabilo lige narodov za udeležbo konference.

Mala ententa zahteva, da liga narodov nastopi proti Madžarom.

Rudarji zahtevajo generalno stavko

Organizacija v 1. distriktu antracitnega okoliša poziva voditelje, naj pokličejo na štrajk tudi oskrbniške delavce.

Wilkesbarre, Pa. — Splošni pritožbeni odbor rudarske organizacije v 1. distriktu antracitnih premogovnikov je v nedeljo sprejel resolucijo, s katero poziva tridistriktni lestvični odbor, naj pokliče na štrajk tudi vse tiste delavce, ki po pogodbi oskrbujejo rove, da se ne zasujejo, da jih ne zalije voda itd. Rudarji smatrajo, da s tem korakom najprej prisilijo barone premoga na sprejetje pogojev.

Resolucija očita, da pod masko skrbskega dela v rovih se je prikradlo večje število stavkokazov v rove, kjer kopljejo premog za trg. Resolucija dalje poziva rudarske zastopnike v New Yorku, naj vztrajajo do konca in odločno odklonijo vsako formo arbitraže.

Karol na delu proti očetu in Bratianu?

Z Dunaja prihaja vest o črnih oblakih politične nevihte, ki se zbirajo nad Rumunijo.

Dunaj, 11. jan. — Dunajski listi poročajo, da rumunski ekskronprinc Karol, ki se je pred desetimi dnevi odpovedal prestolu, pride v kratkem semkaj, kjer bo vodil politično in morda vojaško akcijo proti Bratianovi rumunski vladi in lastni materi ter očetu. Karol ima precej pristašev v liberalnih krogih na Rumunskem in med številnimi častniki v armadi. V Rumuniji vlada ostra cenzura, toda privatne vesti se glase, da je Karolova afera povzročila kritično situacijo in šest provinc je pod obsednim stanjem.

Pariz, 11. jan. — Včeraj je bila razglašena vest, ki je pa bila hitro zanikana, da je bil v soboto zvečer izvršen brezuspešen atentat na rumunskega kralja in kraljico.

Rim, 11. jan. — Bivši rumunski kronprinc Karol je takorekoč ujetnik v hotelu De Vile v Milanu. Hotel je kar oblegan od špijonov rumunske vlade, ki pazijo na vsak njegov korak.

Policija straži brazilsko poslaništvo v Tokiju.

Tokijo, 11. jan. — Brazilski poslanik, ki je zadnji petek udaril s palico japonskega policaja, ko mu je hotel zabraniti pot čez ulico v momentu, ko je imel priti princ regent, je te dni zastražen v svojem poslaništvu. Že parkrat je hotela drhal napasti poslaništvo.

Mehiška vlada kupuje pluge za kmete.

Mexico City, 11. jan. — Mehiška vlada je naročila v Združenih državah 8000 plugov in 16,000 konjskih komatov, katere razdeli med revne mehiške farmarje.

TEKSTILNI BARONI NAZNANJAJO PROSPERITETO

Ali bodo delavci kaj deležni te prosperitete? — Znamenj še ni videti nobenih.

New York, N. Y. — Ameriški tekstilni tovarnarji prerokujejo, da bo leto 1926 videlo veliko prosperiteto, kakršne ni bilo po depresiji leta 1920. Ameriški delavci, posebno tekstilni delavci, ne čitajo prorokovanj tekstilnih tovarnarjev v letnem magazinu New York Journal of Commerce. Tovarnarji izjavljajo, da se industrija zopet postavlja dobro na noge zaradi znižanja mezde. Delavci mogoče v letu 1926 zopet dosežejo stare mezde, ki so jih njim znižali za dvajset odstotkov.

Britski tekstilni delavci, ki so organizirani v organizaciji Operative Spinners Assn., zahtevajo več moči in odgovornosti v tovarnah v Lancashiru. Angleški tovarnarji žele, da angleški tekstilni delavci ustanove posvetovalni odbor skupaj s tovarnarji. Britski organizirani tekstilni delavci jim odgovarjajo po tajniku svoje organizacije H. Boothmanu: "Vi nam morate povedati, da se snidemo pod enakimi pogoji, vaši glasovi bodo toliko vredni, kot naši. Dokler tega ne priznate, mora načrt za kontrolo ponesrečiti."

Ameriški tekstilni delavci niso tako dobro organizirani kot angleški, ki delajo v tovarnah, v katerih izdelujejo tekstile iz volne in bombaža. Angleški delavci so se uspešno vprli znižanju mezde v letu 1925. Tri ameriške unije United Textile Workers, American Federation of Textile Operatives in Associated Silk Workers — kažejo skupne tendence. V Patersonu delajo skupaj, da vzdrže mezde in skrajšani delavnik. Konvencija A. F. T. O. je priporočila, da naj delajo lokalne organizacije v Fall Riverju, New Bedfordu in Lawrencu, Mass., skupaj.

Stavke v letu 1925 niso bile obsežne in so večinoma ponesrečile. V Willimanticu, Conn., so se delavci bojevali proti znižanju mezde skozi šest mesecev. Tudi v drugih krajih so se delavci bojevali proti znižanju mezde. Ali bile so osamljene stavke. Skupnega nastopa ni bilo.

Letos mora biti nastopanje tekstilnih delavcev bolj solidarno in skupno. To pomeni, da se mora taktika izpremeniti, ako hočejo biti tekstilni delavci deležni prosperitete, ki jo napovedujejo tekstilni tovarnarji za leto 1926.

Policijski načelnik je bančni ropar!

Pomagal je oropati banko za $10,640.

Hillsboro, Mo. — J. W. Hurst, načelnik policije v Desoti, Mo., je bil v nedeljo aretiran na obtožbo, da je pomagal oropati banko v svojem mestu. Rop je bil izvršen 30. decembra in roparji so odnesli $10,640 v gotovini in libertibondih.

Caillaux zahteva izbrisanje vojnih dolgov.

Pariz, 11. jan. — Bivši finančni minister Caillaux piše v članku, ki ga je objavil te dni, da Evropa ne bo prej finančno stabilna, dokler ne bodo vsi vojni dolgovi kratkomalo izbrisani brez plačila.

Vezuv še meče lavo.

Neapel, Italija, 11. jan. — Vezuv je vedno bolj aktiven. Včeraj je eksplodiral stožec nabrane lave v glavnem kraterju. Visoki stebri gostega, zelenormenega dima se vale iz žrela. Dva mogočna toka lave se še valita po slemenu.

Mehiški baroni olja morajo plačati stavkarjem milijon dolarjev

Taka je razsodba mehiškega vrhovnega sodišča.

Mexico City, 11. jan. — Mehiško vrhovno sodišče je odločilo, da Aguila Oil Company (angleška družba) plača svojim delavcem dva milijona pesov (milijon dolarjev) odškodnine za izgubljen čas, ker stavkajo že nekaj mesecev. Delavci se potem lahko vrnejo na delo.

Odlok sodišča je izzval veliko veselje v delavskih krogih Mehike, med kapitalisti je pa povzročil kosternacijo.

Strojniki stavkajo pri Hoe Press družbi

Stavka traja že dve leti in pol. — Organizirani strojniki ne bodo popravljali tiskarskih strojev te kompanije.

New York, N. Y. — Organiziranemu delavstvu je poslano sporočilo, da izpremenitev uprave pri Hoe Press družbi ne pomeni, da je kompanija izpremenila svoje stališče napram organiziranemu delavstvu. Organizirani strojniki v Eureki in New Yorku izjavljajo, da je stavka pri tej družbi pričela pred dvema letoma in pol. Stavka še vedno traja. Stavkujoči strojniki apelirajo na organizirano delavstvo, da porabi svoj vpliv pri nakupu ali montaži Hoejevih tiskarskih strojev direktno pri tiskarnah in izdajateljih. Unijski strojniki ne smejo montirati in popravljati Hoejevih strojev.

Zgodovina Hoejeve družbe in njenega novega predsednika H. R. Swartza govorita odločno, da družba ne bo prostovoljno sklenila pogodbe s strojniki. Swartz ostane še nadalje predsednik Intertype korporacije, h kateri je prišel leta 1917, da je reorganizira. Ta družba izdeluje črkostavske stroje in družba ima svojo kompanijsko unijo, ki jo Swartz imenuje "industrijsko republiko", v kateri sme vsak delavec govoriti.

Swartz ne izroči vodstva delavcem, ampak on pravi: "Prva dolžnost gospodarja je pridobiti zaupnost delavcev in postaviti sebe za voditelja." Strojniki, ki delajo za Intertype korporacijo, pa izjavljajo, da v tej industrijski republiki, ki ima nižjo in višjo zbornico, ne smejo delavci razpravljati o mezdah ali delavnih urah, govoriti pa smejo o malih napravah v delavnici, kot n. pr. o varnostnih napravah pri strojih, ali o premestitivi mize za delo na drug prostor. Pri Intertype korporaciji je zaposlenih 1,200 delavcev. Kompanija je napravila v minolem letu milijon dolarjev kosmatega dobička.

Hoe Press kompanija je izšla iz Hoe Printing Mashinery Kompanije. Ta družba trdi, da je največje podjetje na svetu, ki izdeluje tiskarske stroje. Kompanija ima tudi tovarno v Londonu in dela konkurenco v Evropi in Ameriki. J. J. Keppler dvomi v strokovnem glasilu strojnikov, da ima kompanija samo 30 odstotkov od svojih prejšnjih naročil. Alfred Peabody, ki zastopa 15. distrikt, opozarja na fakt, da je Hoe kompanija opustila četrtletno dividendo za leto 1925, kar pokazuje, da tvrdka ni več na tako trdnih nogah, kot je bila. Neki komercijalni list je trdil direktno, da je stavka strojnikov povzročila kompaniji hud udarec.

Swartz je ravnatelj Dictaphone korporacije in Ansco Photoproducts kompanije, blagajnik N. Y. Advertising kluba in član še drugih podjetniških organizacij. V teh 30 mesecih so stavkarji še vedno prejeli podporo, ako je bilo treba tudi izplačati včasih do $15,447 na mesec.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

MALA ENTENTA ZAHTEVA AKCIJO LIGE PROTI OGROM

Čehoslovakija, ki je vzela iniciativo, ne zaupa ogrski vladi. Mala ententa hoče vedeti, kakšni motivi se skrivajo za ponarejanjem denarja. Policijska preiskava v Budapešti je končana. Vlada je začela ščititi zarotnike. Časopisi ne smejo poročati o škandalu. Karolyi na delu.

London, 11. jan. — Kakor poročajo iz Prage listu "Times", je Čehoslovakija vzela iniciativo, da v sporazumu z ostalimi vladami male entente pridobi ligo narodov za preiskavo ogrskega škandala glede ponarejanja tujega denarja na debelo. Čehoslovaška vlada, oziroma vlade male entente, bo zahtevala, da liga dožene, kakšni politični motivi se skrivajo za konspiracijo ogrskih fašistov, v katero so zapleteni mnogi madžarski javni uradniki. Mala ententa se boji, da bo ogrska vlada skušala oprati glavne zarotnike in zvali krivdo na brezpomembne osebe.

Budapešta, 11. jan. — Policijska preiskava velike konspiracije ponarejanja francoskega denarja je bila uradno zaključena v soboto. Francoski emisarji, ki so prišli v Budapešto in prisilili ogrsko vlado, da je pomagala odkriti konspiracijo in dala zapreti čez dvajset oseb, so včeraj odpotovali v Pariz.

Madžarski monarhistični krogi so se malo oddahnili. Kakor izgleda, je vlada začela delati, da zmanjša škandal. Časopisi, ki na široko pišejo o škandalu, so občutili trdo pest cenzure. Liberalni kmetijski list je bil zatrt za teden dni. Vlada je posvarila liste, da ne smejo poročati drugega kakor samo policijske objave. Ponatiskovanje poročil iz inozemskih listov je prepovedano. Monarhistični listi, ki zahtevajo, da se linčajo uredniki republikanskih listov, so bili tudi pokarani.

Pariz, 11. jan. — Oficijelni Pariz gleda na Ogrsko z njeno famozno afero ponarejanja 30 milijard frankov z velikim alarmom. Sedanja ogrska vlada se bo težko izvila iz težkih komplikacij, kadar se dodobra razčisti škandalozna afera. Obenem je škandal podžgal ogrske potlačene sloje k novemu upornemu gibanju. Grof Karolyi, prvi predsednik ogrske republike, ki se nahaja v Parizu, je te dni zelo aktiven; dan za dnevom sprejema večje in manjše delegacije, s katerimi privatno konferira.

Berlin, 11. jan. — Poročevalec socialističnega lista "Vorwaerts" javlja iz Budapešte, da so pri knezu Windisch-Graetzu našli ponarejene dokumente, na podlagi katerih je bil grof Karolyi zatožen pri ameriški vladi in izključen od obiska Amerike.

Sovjeti posetije konferenco lige

Sovjetska vlada je prvič sprejela vabilo na sodelovanje z ligo narodov.

Ženeva, 11. jan. — Sovjetska Rusija je obvestila tajništvo lige narodov, da sprejme povabilo na konferenco zvedencev, ki bodo razpravljali o zakonih glede plovbe na rekah in jezerih. Nikolaj Malin bo zastopal sovjete na konferenci. To je prvi slučaj, da se je sovjetska Rusija odzvala povabilu na sodelovanje z ligo narodov.

Poljski fašisti mobilizirajo.

Berlin, 11. jan. — Iz Varšave poročajo, da "siva armada" fašistov na Poljskem dnevno raste. Vodja, ki bi bil rad poljski Mussolini, je neki Marek Odropinski, ki doslej še ni bil znan. Središče poljskih fašistov je v Poznanju. Pilsudski, bivši predsednik poljske republike, se je tudi pridružil fašistom.

Mussolini zbija šale iz ameriške demokracije

Pravi, da ameriška demokracija sloni na denarju. Italija je preberaška, da bi bila demokratična.

Rim, 11. jan. — Benito Mussolini je včeraj v posebnem intervjuvu kritiziral demokracijo v Ameriki. Rekel je, da ameriška demokracija je le navidezna, v resnici je pa ni. Navidezna demokracija funkcijonira dobro, ker je Amerika zelo bogata na naravnih zakladih in dovoljuje neprestano in ogromno potrato energije. Demokratična forma vlade je povsod potratna in zapravljivka energije. Italija ne more imeti take demokracije, ker je prerevna.

Amerika zopet protestira proti mehiškim zakonom

Nova postava, ki zabranjuje lastninsko pravico inozemcem do petroleja, je razkačila ameriške oljne magnate.

Mexico City, 11. jan. — Ameriški poslanik Sheffield je izročil mehiški vladi noto, ki vsebuje protest vlade Združenih držav proti gotovim klavzulam novega mehiškega petrolejskega in agrarnega zakona. Nota še ni bila objavljena, toda mehiški zunanji minister Saenz je poročal, da se Združene države spotikajo nad točkami, ki določajo, da inozemci ne smejo imeti lastninskih pravic do petroleja in zemljišč z naravnimi zakladi. Saenz pravi, da mehiško ljudstvo ne bo delalo škode inozemskim interesom, ima pa pravico sklepati postave v svojem lastnem interesu kot neodvisno ljudstvo.

Washington, D. C. — Uradno poročilo se glasi, da je administracija storila gotove reprezentacije pri mehiški vladi radi konfiskatoričnih zakonov, ki ogrožajo interese ameriških državljanov. V neuradnih krogih se govori, da Coolidge morda pretrga diplomatične stike z Mehiko za toliko časa, da se izravna spor.

RAZPRAVA O NAKLADANJU PREMOGA S STROJEM.

Chicago, Ill. — Glasilo premogovniških podjetnikov "Black Diamond", poroča, da se zastopniki rudarjev in podjetnikov pogajajo glede nakladanja premoga s strojem. Vsaka stranka ima v tem pododboru štiri člane.

Podjetniki menijo, da s stroji delajo šele preizkušnje in da je prezgodaj za nakladanje s strojem izdelati že lestvico. Zastopniki rudarjev pa zavzemajo stališče, da se lahko plačilne lestvice izdelajo vsak čas. Rudarje zastopajo: Frank Farrington, predsednik, Harry Fishwick, podpredsednik in člana odbora Gus Fritz iz Bellevilla in Harry Madden iz Bentona.

Videl je umor in zadela ga je kap.

Chicago. — Anton Kaufman, živeč na 3552 Wilton ave., je zadnjo soboto zaklal svojo ženo Mary s kuhinjskim nožem v momentu blazne ljubosumnosti. Njegov sosed Louis B. Enders, 63-leten mož, je videl, ko je Kaufman podil ženo po dvorišču in jo suval z nožem. Skočil je iz hiše, da pomaga ženi, toda v tistem hipu se je zgrudil mrtev. Zadela ga je kap vsled razburjenja.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $6.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $6.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

128

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 20-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI JE DELAVNA MOČ DELAVCA BLAGO?

Kapitalisti imajo najete juriste in narodne ekonomičarje, ki se v potu svojega obraza trudijo dokazati, da je delavna moč delavca navadno blago, ki se kupi na trgu. Cena blaga je seveda odvisna od množine blaga, ki je na trgu. To stališče zavzemajo kapitalisti in njih podporniki, da bi dobili postave, ki odpravijo delavske organizacije in prepovejo stavke. Kapitalisti žele, da delavce plačujejo po razmerah v industriji. Ako je veliko delavcev brez dela, tedaj je veliko blaga—delavske delavne moči—na prodaj na trgu. In ko delavec stopi v delo pri podjetniku, je prodal svojo delavno moč, ergo nima po kapitalističnih načelih več pravice stavkati.

Kapitalisti in njih podporniki, ki zavzemajo glede delavske delavne moči tako stališče, so v veliki zmoti. Kapitalisti in njih podporniki pozabijo predvsem, če obvelja tudi njih načelo, da je delavska delavna moč blago, da so originalni lastniki tega blaga delavci in ne kapitalisti. Delavec je prodal svojo delavno moč le dotlej, dokler jo kapitalist izkorišča. Delavec pa ima pravico vsak trenotek odpovedati kapitalistu, da ne sme te delavne moči več izkoriščati. Noben delavec se ni pogodil z enim ali več kapitalisti, da se njegova delavna moč po gotovi ceni izkorišča do njegove smrti. Ako se delavec pogodi s kapitalistom, da bo delal za gotovo ceno pri podjetniku, je to veljavno le toliko časa, dokler se delavcu zdi, da je odškodnina v podobi mezde, ki jo prejema za svojo delavno moč, zanj primerna.

So pa še drugi vzroki, ki jasno govore, da je delavec gospodar nad svojo delavno močjo, ne pa podjetnik za katerega dela. Delavec je človek, kot so vsi kapitalisti. Delavec ima tiste pravice do življenja, kot jih ima kapitalist. Noben človek se ne rodi s posebnimi pravicami. Položimo dvoje golih detet skupaj, dete kapitalista in dete delavca, pa pozovimo ljudi, ki niso bili zraven, ko so deteti položili na posteljo, in prav zanesljivo ne bodo mogli ti ljudje ločiti delavčevega deteta od deteta, kateremu je bil oče kapitalist, ako sta deteti goli. Pravico enakopravnosti prinese že vsak človek s sabo na svet. In ta pravica je nad vsemi drugimi pravicami, ker je naravno ustvarjena, in ni kakšen umeten privilegij, ki so ga ustvarili zmotljivi ljudje.

Kako smešna so razlaganja kapitalistov in njih podpornikov, da delavci nimajo pravice do stavke, ker je človeška delavna moč blago, ki se uravnava po množini tega blaga na trgu, nam pove še druga primera.

Denar je neke vrste blago, ki služi kot ekvivalent za izmenjavo blaga. Ali denar je tudi navadno blago, s katerim tržijo bankirji, menjalci in posojevalci denarja. Če bankir opazi, da njegova banka prihaja v nevarnost, da bankrotira, bo odpovedal kredit ali bo pa za toliko časa ustavil izplačevanje vlog, da nevarnost mine. Ustanovljene imamo po večjih mestih bančne centrale. Ko je v letu 1907 grozila denarna panika, kaj so storile te bančne centrale? Umaknile so denar iz prometa, izplačevale so vloge z omejeno vsoto dajale so nekakšen ničvreden papir mesto denarja. Ali niso v tem slučaju bankirji zaštrajkali z blagom—denarjem? Pa zaštrajkali so še s tujim blagom—denarjem, ki so ga jim poverili vlagatelji, t. j. pravi lastniki, da ga hranijo.

Kapitalisti, bankirji in njih podporniki so drugega mnenja. Oni menijo, da bankirji smejo zaštrajkati z dolarji, četudi niso njih lastnina, delavci pa ne smejo s svojo delavno močjo. Seveda kapitalisti, bankirji, denarni menjalci in njih podporniki razumejo svobodo in enakopravnost še vedno tako kot sužnjedržci v južnih državah pred osvobojenjem zamorskih sužnjev. Usta kapitalistov, bankirjev, denarnih menjalcev in njih podpornikov so sicer vedno polna o demokraciji, svobodi in enakopravnosti, ali oni sodijo, da te besede veljajo le zanje. Domišljajo si, da so delavci zato na svetu, da oni lahko k nagromadenim milijonom nakopičijo nove milijone.

Ampak svet se izobrazuje. Vedno bolj prodira v širše ljudske plasti misel, da imajo vsi ljudje enake pravice do življenja in da ne prihajajo ljudje na svet z ostrogami in sedlom na hrbtu, da eni jašejo, drugi pa nosijo.

Vesti iz Jugoslavije

V Sloveniji in na Hrvatskem južno vreme in naraščanje vod, v Vojvodini in Srbiji veliki snežni zameti.

Po vsem severozapadnem delu države je po ostrem mrazu zadnje dni nastopilo nenadoma popolnoma južno vreme. V Sloveniji je 20. in 21. decembra skoro ves dan deževalo. Vsled južnega vremena se sneg neprestano taja in so vse vode močno narasle, tako, da ni izključeno, da nastanejo nove povodnji, ako bi se deževje še nadaljevalo. V nekaterih krajih se že pojavljajo hudourniki. V Ljubljani je Ljubljanica zelo narasla in je popolnoma blatna. Vsled tajanja snega je voda prodrla v številnih hišah v podstrešje in deloma celo v stanovanja, ter napravila strankam velike neprilike.

Vsled močnega zamrznjenja zajezene Drave nad elektrarno v Fali se je Drava tako visoko dvignila, da je prestopila brežove in poplavila državno podravsko cesto med km 16 in 26 deloma do višine 45 cm nad cestiščem. Cesta je na tej progi pokrita sedaj z močno ledeno plastjo, vsled česar je promet po njej oviran in silno nevaren. Za večje vozove, zlasti za avtomobile, je smatrati to cesto kot zaprto. Okrožna gradbena sekcija v Mariboru se je obrnila na ravnateljstvo elektrarne Fala v Mariboru s prošnjo, da naj odpravi nedostatke in odpre zatvornice. S tem pa bi se znižal padec pri turbinah in ne bi vodni pritisk zadostoval za pogon generatorjev v sedanjem obsegu, odnosno bi se zmanjšala množina električnega toka. Ker bi bila s tem v prvi vrsti prizadeta naša industrija, se zatvornice ne morejo odpreti in bodo ostali nedostatki na imenovani cesti, kakor je pričakovati, delj časa. Elektrarna Fala bo morala, da se preprečijo v prihodnjič taki nedostatki, vzdigniti na navedeni cestni progi cestišče za najmanj 1 m, seveda na lastne stroške. Da se preprečijo eventualne nezgode na tej cesti, svetujemo avtomobilistom, ki hočejo v Slovenjgradec, Prevalje, Dravograd in tako dalje, naj vozijo čez Slov. Bistrico-Vitanje in Mislinje.

Toda, dočim je zavladalo v severozapadnem delu naše države že skoraj povsod južno vreme, prihajajo iz severnih in južnih pokrajin poročila o vedno hujših snežnih zametih. V Vojvodini je sneg popolnoma zamedel vasi Madarik in Čortonovce, ter vsa sela v bližini. Sneg je zapadel tamkaj do 3 m na debelo. Posamezne hiše so popolnoma zamedene in je zaznamovati tudi žrtve. V vasi Madarik se je porušila neka manjša hiša. Prebivalci so se sicer še pravočasno rešili, le neki petletni otrok je postal žrtev nesreče. Znano veleposestvo Gladnoš, ki se nahaja 8 km od Beške, je odrezano od mesta. Velika industrija sira in konzerv je morala ustaviti delo. Pri Somboru je pri vhodu v postajo skočil v nedeljo neki potniški vlak s tira, ker so bile tračnice zamrznjene. K sreči žrtev ni bilo, vendar pa je bil promet par ur oviran. Pri Rumi je v soboto zvečer zadel osebni vlak na vaške sani, ki so obtičale v viharju na progi in niso mogle naprej. Oba konja sta poginila, dočim se je lastnik rešil.

Veliki snežni viharji so divjali zadnje dva dni posebno v ozemlju Šargan planine. Vlak, ki je odšel iz Užic v Vardište, je obtičal na progi in ga je sneg popolnoma zamedel. Potnikov se je polastila seveda velika panika. V nedeljo je prispelo iz Užic na pomoč vojaštvo, da očisti progo in izkoplje zamedeni vlak. Do kritičnega položaja je prišlo tudi na raznih progah v Južni Srbiji in Macedoniji. Vlaki, ki vozijo na progi Mladenovac-Arandjelovac, so se morali vrniti, istotako vlaki na progi Zaječar-Paračin-Kruševac.

Tragična smrt postajenačelnika Vidica v Štorah. — Joško Vidic, postajenačelnik v Štorah pri Celju je postal žrtev poklica. Kakor običajno, je odšel tudi 19. decembra, ob 6. zjutraj, kot načelnik po progi na revizijo. Oglasil se je najprej na kretnici in nadaljeval potem pot po progi proti Teharjem. Med tem je privozil za njim tovorni vlak, ki je imel nekaj zamude ter ga povozil.

Kako se je pravzaprav zgodila nesreča, se ne da z gotovostjo dognati, ker ni bil v usodnem trenutku nikdo v bližini. Takrat je pihal ravno hud nasproten veter. Vidic se je najbrže vlaku premalo izogul, nakar mu je veter zanesel plašč med premikajoče se dele stroja, ki ga je potem potegnil pod kolesa. Pravilnost te domneve potrjuje tudi okolnost, da je bila Vidičeva obleka popolnoma strgana s trupla.

Nesreča z avtomobilom. Dne 21. decembra popoldne je pripeljal šofer kneza Windischgraetza iz Konjic kneginjo-mater na čeljski kolodvor, da bi z brzovlakom odpotovala v Trst. To vožnjo je šofer srečno opravil, a ko se je že skoro v temi z avtomobilom vračal v Konjice, se mu je na cesti tik pred Vojnikom na ovinku pripetila nesreča. Avtomobil se je prevrnil in z njim vred šofer, ki je odletel iz voza. Na telefonski poziv sta na lice mesta odšla proti Vojniku dva avtomobilista iz Celja na pomoč. Do večera obeh še ni bilo nazaj.

Strašna smrt mladega seljaka. — V gozdu pri Morovići v Slavoniji se je te dni odigrala grozna drama, pri kateri je izgubil življenje mladi seljak Nikola Ugrešić. S svojim bratom Ivanom se je v čolnu odpeljal v gozd po drva. Zaradi poplave je bil gozd pod vodo. Po nesreči se je čoln prevrnil in oba sta padla v vodo, vendar se je Ivan rešil in hitel v selo po pomoč za brata. Tačas pa se je že okoli Nikole napravila ledena plast. Ko je prišla pomoč, je bil Urešić že mrtev.

Požar v Lormanju pri Sv. Lenartu. — Dne 20. popoldne je izbruhnil požar v obsežnem gospodarskem poslopju posestnika Al. Jančiča, brata državnega pravdnika mariborskega g. dr. Jančiča. Na pomoč so prihiteli gasilci od Sv. Lenarta v Slovenskih goricah ter požar toliko omejili, da je bila obvarovana Jančičeva stanovanjska hiša in sosednja poslopja pred ognjem.

Najdena utopljenka. — V bližini separacije so našli 22. dec. ženo nekega trboveljskega rudarja, ki je pred več dnevi skočila v Savo. Bila je bolna in bi se morala dati operirati.

IZ PRIMORJA

Smrtna kosa. — V Trstu je umrl posestnik Fran Kalin iz Skrilja na Vipavskem. Pokojnik je bil v svoji mladosti trgovski pomočnik. Služil je v sloveči Kastelčevi trgovini na trgu Goldoni v Trstu. Potem je šel po svetu in je bil 25 let na Francoskem in v Belgiji. Prihranil si je lepe denarje in ob začetku vojne se je vrnil v Trst. — V Medani je preminula 83 letna veleposestnica ga. Marija Toroš, roj. Kurtin.

Fašistovski sindikat v Volčji dragi pri Gorici. — V Volčji dragi pri Gorici se je pred kratkim vršil ustanovni občni zbor tamošnjega fašja. V odbor so bili izvoljeni: Candigliota, Mancioni, Stepančič, Chiaruttini in Pellis. Obenem poročajo, da je starega fašja v Renčah na Kanalskem konec.

Smrt polirja v idrijskem rudniku. — V Idriji je umrl rudniški polir Ivan Kenda. Bil je že 73 let star in med domačim prebivalstvom splošno priljubljen.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Detroit, Mich. — Ne štejte mi v zlo, da vas zopet nadlegujem s pisanjem, ker ne morem drugače kakor povedati moram o letošnjem Miklavžu, ki je bil res Miklavž. Pravijo, da se Miklavž ne pusti videti, kadar pride, in to je naredil pri nas. Imeli smo domačo zabavo, ko je nekdo pustil pri nas ničmanj kakor 27 iztisov "Amerikanskega Slovenca", katerega so bili razen treh vsi od 5. decembra. Mislila sem že, da bom imela mnogo dela vse prečitati, pa sem opazila, da so skoro vsi enaki. Sicer pa je tudi bilo enega dosti.

Čudno se mi zdi, da se gospodje duhovni tako brigajo za naše duše, medtem ko nam ne privoščijo niti malo zemeljskih dobrot. Čitala sem govor Grdine v Springfieldu, Ill., kjer je rekel, da izmed 3000 Slovencev jih spada samo 13 k župniji. (Joj, joj, pa ne da bi se zlagal) To je res preveč. Grdina grozi, da jih bo pometal iz jednote vse, ki ne spadajo noter.

Po drugi strani kričijo, da so uradniki pri S. N. P. J. diktatorji. Vendar še nisem slišala, da bo vržen iz jednote tisti, ki hodi v cerkev, čeprav je jednota "brezverska". Sicer bi res rada dočakala še to. Če Grdina v resnici izvrši svojo grožnjo, obdrže samo tiste, ki spadajo k omenjeni župniji. To bo res lep napredek, če jih bo toliko vrgel ven, da jih bo ostalo samo trinajst.

Čudno ni, če jih tako malo hodi v cerkev. Tega niso krivi sleparski članki ali sleparski govori, temveč požrešnost župnikov. Saj jih kmalu še trinajst ne bo več. Ljudje čedalje manj zaslužijo, po cerkvah pa vedno več zahtevajo, tako da revež ne more iti več v cerkev.

Iz zanesljivih virov vem, da so tu v Detroitu naredili, kdor je hotel na sveti večer k polnočnici in k maši na božični dan, je moral plačati pet dolarjev. Letos so poskočili na deset dolarjev, tako mi je nekdo povedal, ki je bil sam prizadet. Tistih deset dolarjev so hoteli že prej, da jih mora vsak plačati, in kdor je plačal, je dobil neko izkazilo, s katerim je prišel k polnočnici. Kdor ni prinesel izkazila, ni smel v cerkev.

Slišala sem tudi, da je slovaška cerkev podarila slovensko hrvaški cerkvi veliko vsoto, radi česar se slovaški farani jeze, ker morajo veliko plačevati. Kot so mi povedali, mora vsak župljan plačati na leto $250. Poleg tega mora vsak faran dati še na mesec po $2. Vsak mož ali žena, če gresta v cerkev, morata prispevati po deset centov, otroci pa po 6 centov ob nedeljah. Tistih $250 je kot davek ali velikodušno darilo, katerega je duhovščina dala za slovensko-hrvaško cerkev. Slovaški duhovni bratci so kajpada tudi toliko navihani, da ne dajo nič iz svojega žepa kar tako zastonj. Tudi pri slovensko-hrvaški cerkvi so dajali in ne manj kot $50, ker manj tudi niso sprejeli. Nekateri so plačevali po $100 do $200 ter plačajo mesečno okrog $25.

Nisem tega slišala samo enkrat, tudi jih osebno nekaj poznam, ki tako plačujejo in se vedno pritožujejo, da bodo morali še več plačati. Pravijo: Če dam 50c ali slično vsoto, nikjer nič ne šteje.

Pri vsem tem izrabljevalci, ki se štejejo za "Kristusove namestnike", se še bahajo, da delajo tako kot je Kristus. Ali je on tako delal z ljudmi? Zapisano ni nikjer, da jih je na tak način odiral. Če obstaja kako bogoskrunstvo, je gotovo to, ker se duhovščina izgovarja na boga in v njegovem imenu odira reveže, očete dostikrat lačne dece.

Delavci bi si morali zapomniti to, če je kje kak vsemogočen bog, da ne potrebuje ničesar od nas, ki smo tako siromašni. Zakaj bi bog potreboval še čaščenja in prilizovanja, če je pa popoln? Zakaj bi mu morali mi dajati, če je itak vse njegovo? Saj bog vendar ni kak 'big business'. Vem, da bi se pri kaki delavski organizaciji ne dali tako strašno vleči in izkoriščati. — K. K.

ŽARKOMET

Marcia, Mussolini!

Brzojav je sporočil, da Vezuv zopet bljuje lavo na vse strani in stresa Kalabrijo. To je predrzen rebeljon proti svetemu Rimu in istega režimu. Mogočni Mussolini mora takoj mobilizirati črne srajce in pokazati Vezuvu, da on edini ima pravico bljuvati v Italiji, nihče drugi.

* * *

Morda bo kaj, morda ne bo.

Jugoslavija je poslala komisijo v Ameriko, da uredi odplačevanje dolga. Ker Jugoslavija še nima fašistovske diktature, ne sme upati na ugodne pogoje. V našem demokratičnem Washingtonu je danes najbolj priljubljen vzklik: Alala!

* * *

Pertinentna vprašanja.

Kaj bi bila liga narodov brez oljnih narodov?

* * *

Bumerang.

Ako so verske "resnice" večne in nepremagljive, čemu je treba velike armade črnih generalov, polnih blagajn in vseh modernih bojnih instrumentov v ofenzivne svrhe za te "resnice"? Vsekakor je nekaj gnilega v državi Danski.

* * *

Collinwood naše molčati.

Dragi Žarkomet! Ali si videl opomin v nekem clevelandskem listu, ki ga je objavila neka gospodična, katera živi udobno življenje, toda ne od svojih žuljev. Gospodična pravi, če ljudje v Collinwoodu ne nehajo raznašati nekih neljubih govoric, da se posluži sodnije. Gospodični je sodnija svobodna, toda kdor gre na sodišče, mora prinesti dokaze, da ni tako kot se govori. Navadno ni vse laž, kar govore ljudje v treh farah. Ker je torej nekdanja starokrajska samostanska devica zažugala, da mora biti vse "shut up", se tudi N. Y. Č. most trese strahu. Bojte se, Collinwoodčani, ne zinite besede več! Ne boji se pa — Collinwoodski Štrigelj.

* * *

"Svinjarijo" bo Trunk spravil.

G. Trunk mi očita, da "opravičujem svinjarstvo s svinjarijo". Blagovolil se je zopet zmotiti. Ko sem prednedavnim omenil moralistične hinavce, ki sami tiče v svinjarstvu do vratu, sem se poslužil katoliškega izraza za nemoralno življenje sploh. Pri vas je vse svinjarstvo, kar se tiče spola, pri meni ni.

S "svinjarijo" je pa Trunk označil kontracepcijo ali preprečevanje ploda. Pri pametnih ljudeh ni to svinjarija, temveč nekaj dobrega in potrebnega. Trunk si torej mora na vprašanje, če se more "svinjarija opravičevati s svinjarstvom ali svinjarstvo s svinjarijo", sam odgovoriti. Ako je Trunku porodna kontrola svinjarija, tedaj je vsaka operacija na spolovilih v prid zdravju tudi svinjarija. Uporaba kontraceptivnih sredstev sicer ni operacija, je pa v nebrojnih slučajih ravno tako potrebna zdravju in dolgemu življenju žene.

G. Trunk bi tudi rad vedel, po kateri morali smatram jaz aborcijo (uničenje zaplodka) za zločinstvo. Po človečanski etiki, g. Trunk! Po tisti etiki, ki bo prav gotovo merodajna v bodočnosti.

* * *

Rahločutnost bo tudi pri Trunku.

Mr. McCaba ni treba braniti. Samo s par besedami je treba pribiti, da ima Trunk, ki kritizira McCabove spise v Prosvetinem prevodu, sam tiste bolezni, ki jih podtika njemu. Uverjen sem, da se McCabe ne zmeni prav nič za klevete duhovnov; če bi se zmenil, bi bil že davno mrtev vsled nervoznosti in občutljivosti, kakršno mu pripisuje Trunk. Po Trunkovem mnenju bi McCabe ne smel pisati in govoriti o stvareh, v katere ne veruje več. Ne vem zakaj. Zakaj pa vi toliko pišete o rečeh, ki jih zanikate? McCabe je razgalil zakramente zato, da pokaže vso absurdnost istih. Ako pa je McCabovo argumentiranje tako "plitvo" in "otročje", kakor pravite, tedaj ste tudi vi plitvi in otročji, ker se vam ljubi odgovarjati na "plitvosti" in "otročarije". Vsekakor je tudi pri vas precejšnja mera občutljivosti, ko posvetite "plitvežu" brez malega dve koloni res plitvega odgovora. Amen.

* * *

V Washingtonu je molk.

Prezident Coolidge še ne ve, da rudarji stavkajo v Pennu. Vedo pa jako dobro v Wall streetu. To zadostuje.

K. T. B.

NAŠI ODRI.

Gary, Ind. — Jugoslovanski prosvetni klub priredi veliko zabavo v nedeljo dne 17. januarja v Hrvaškem domu na 23. in Washington cesti. Na zabavi bo predstavljen tudi šaljiv igrokaz v treh dejanjih "Ljubica" pri sodelovanju pevskega društva "Abraševič".

Zabava prične ob treh popoldne, a program točno ob sedmih zvečer. Vstopnina je po 50 centov za osebo.

Pozivljamo vse Jugoslovane iz Garyja in okolice, da nas posetijo. — Odbor.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

DELAVSKE NOVICE

Kanadski rudarji morajo sprejeti nižjo mezdo.

Halifax, N. S. — Komisija, katero je vlada province Nove Škotije pooblastila, da preišče položaj med rudarji v bretonskem distriktu, je te dni objavila rezultat preiskave in priporočila. Komisija je sklenila, da morajo rudarji sprejeti desetodstotno znižanje mezde kakor zahteva British Empire Steel korporacija. Dalje se mora vršiti mezdna revizija vsakega pol leta, sistem "checkoffa" mora biti odpravljen in korporacija mora priznati unijo United Mine Workers of America. Mezdna pogodba se ima skleniti vsake dve leti. Korporacija mora prodati svoje kompanijske hiše rudarjem in razpustiti svojo privatno policijo.

DELNIČARJI PENNSILVANSKE ŽELEZNICE BOGATE.

Chicago, Ill. — Finančniki, bankirji in drugi kapitalisti, ki so kupili delnice pennsylvanske železnice v letu 1921 ali celo kasneje v letu 1925, so lahko videli, da je vrednost teh delnic poskočila, kar za milijone. V letu 1921 so se vse te delnice prodajale po $32.25, ko je bila njih cena najnižja. Nedavno so jih pa pričeli prodajati po $54. Vrednost je narasla skoraj za $22. Vrednost delnic je torej poskočila s $332,500,000 na $542,500,000. Vrednost je torej narasla za $220,000,000. Tako se množi bogastvo v kapitalističnem gospodarskem sistemu.

PONESREČENO ISKANJE BOMBOVCEV MED DELAVCI.

Chicago, Ill. — Čikaško dnevno časopisje je napovedalo svoječasno, da odkrije delavske teroriste. To odkritje je končalo zelo žalostno, kajti odkrilo je truplo prve žrtve tega odkrivanja, in sicer truplo Herman Linnemana v jezeru Michiganu. Linneman je bil tajnik Društva brivskih mojstrov. Po tem, ko ga je zaslišala policija, da položi poročilo za brivskega mojstra Joseph Sangermana, je izvršil samomor. Poizkusi državnega pravdnika in dnevnega časopisja, da zapletejo v afero tudi organizacijo brivskih delavcev, so bila zaman.

DELAVSKI SOVRAŽNIKI PRIZNAJO BOJKOT UNIJSKIH RUDNIKOV.

Detroit, Mich. — Odbor za oskrbo kuriva, ki tvori odsek Narodnega društva tovarnarjev, ne taji, da se je pričelo izvajati na široko sistematično bojkotiranje unijskih rudnikov. S. W. Utley, predsednik tega odbora, ki je podpredsednik Detroit Steel Castings kompanije, je sporočil javno, da je skozi več mesecev priporočal tovarnarjem, da naj nikar ne pozabijo podjetnikov na neodvisnem polju mehkega premoga, kadar naročajo premog. To se skoraj tako glasi, kakor če kdo priporoča bojkot proti unijskim premogovnikom. Narodno društvo tovarnarjev je organizacija podjetnikov, ki zagovarjajo odprto delavnico.

"Važnost, ki jo igra premog v našem narodnem gospodarstvu," pravi Utley, "njegov temelj za produkcijo s posledicami vred, ki bi nastale, ako se unijonizirajo vsa premogovniška polja, je nas napotilo do tega, da smo svetovali našim članom, kakšno akcijo naj podvzamejo."

Nov vstaški izpad v Mehiki.

Mexico City, 11. jan. — V noči od sobote na nedeljo je tolpa oboroženih maraderjev pod vodstvom Manuela Nuneza napadla in ugrabila vlak, ki je vozil iz Guadajalare v Mexico City. Napad je bil izvršen blizu La Barca. Napadalci so pobili vojaško stražo in najmanj sedem pasažirjev, med katerimi je bil tudi Robert C. Russell iz Združenih držav. Banditje so nato izropali vlak — odnesli so okrog 300,000 pesov v srebru — in ga zažgali. Nunez je bil polkovnik rebelnih čet za časa De La Huertove vstaje. Močni oddelki zveznega vojaštva so zdaj na lovu za banditi.

BUNDESEN NE ODNEHA GLEDE MLEKA.

Chicago, Ill. — Dr. W. A. Evans, predsednik državnega odbora, kateremu je poverjeno delo, da najde pot iz spora zaradi mleka, je predložil načrt za izčiščenje čred tuberkuloznih krav, ki vsebuje šest točk. Sporazumeli so se skoraj zaradi treh točk, toda vrnene so bile še enkrat pododboru v pretres.

Mestni zdravstveni komisar Bundessen je zahteval, da se določi datum, do kdaj se ima to delo izvršiti. On se nikakor ne strinja, da bi se program za izčiščenje čred tuberkulozne živine raztezal skozi več let.

Čikaški zdravstveni komisar zavzema stališče, da se od dne prvega aprila ne prodaja v Chicagu več mleko, ki prihaja od tuberkuloznih krav.

NEVARNI PLIN.

Omamil je sedem oseb.

Chicago, Ill. — Družina Dilliam Fodesna in "bordar" so sedeli okoli peči in zadremali. Vrata in okna so bila zaprta. Premogov plin je vse omamil. Ko je sosed opazil, da nihče ne pride iz stanovanja, je obvestil policijo in ta zopet ognjegasce. Ko so odprli vrata, so našli vseh sedem oseb v nezavesti. Prepeljali so jih v bolnišnico, kjer so jih zopet obudili v življenje. Fodesna se nahaja v resnem položaju.

Bivši caristični vohun v Rusiji obsojen na smrt.

Moskva, 11. jan. — Sovjetsko sodišče v Moskvi je včeraj obsodilo na smrt Aleksandra Nikulina, bivšega tajnega detektiva v carski službi, ki je priznal, da je ovadil in poslal v smrt okrog 200 revolucijonarjev. Nikulin se je izgovarjal, da so ga materijalne razmere prisilile, da je moral opustiti študiranje na vseučilišču in sprejeti službo vohuna, ki je bila dobro plačana. Nikulin je povzročil senzacijo, ko je pred sodiščem izjavil, da so ministrskega predsednika Stolipina ubili njegovi lastni pristaši leta 1911 v Kijevu, nakar so bili revolucijonarji obdolženi umora.

Velika vročina v Argentiniji.

Buenos Aires, 11. jan. — Republika Argentinija trpi na valu vročine. V Buenos Airesu je termometer včeraj kazal 97 stopinj in 15 oseb je obolelo vsled vročine. V Santa Feju imajo 103 stopinje vročine.

Scheidemann se je odločil za koalicijo.

Berlin, 11. jan. — Hesiška veja nemške socialistične stranke, ki je pod vodstvom Filipa Scheidemanna, se je včeraj izrekla za vstop socialistov v vlado na temelju velike koalicije republikanskih strank.

Kanadski krvnik ima dosti dela.

Montreal, 11. jan. — Kanadski rabelj Arthur Ellis je zelo zaposlen te dni. V prihodnjih 30 dnevih ima obesiti sedem oseb od Halifaxa do Vancouverja. Proti koncu februarja ima zopet štiri eksekucije.

500 trupel, žrtve poplave, našli v Mehiki.

Mexico City, 11. jan. — Poročilo iz Tepica, država Nayarit, se glasi, da so narastle vode v okolici Santiaga upadle in reševalno moštvo je zbralo trupla 500 človeških žrtev.

S polja vede

Nadomestilo za živo srebro odkrito.

Boston, Mass. Dr. Charles H. Herty poroča, da je bilo v tukajšnjem tehnološkem zavodu odkrito nadomestilo za živo srebro. Nadomestilo je nova kemikalija, ki obstoji v zelo majhni količini na vsem svetu. Herty noče povedati, kje in na kak način so odkrili novo kemikalijo.

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Jugoslovanska pevska društvom v Ameriki

Njihove vrline in njihove pomanjkljivosti.

Napisal **Ivan Mladinec.**

Uvod.

Brez strahu si usojam trditi, da je naše kulturno prosvetno delo v Ameriki bilo osredotočeno v naših pevskih društvih. Novinstvo je seveda doprineslo njihovemu obstanku in njihovem osnovanju, ker je jako liberalno objavljalo njihove prireditve in jih sokolilo na nadaljno delo. Vpravičeno se lahko ponašamo z našimi pevskimi društvi, ako upoštevamo okoliščino, da so jih osnovali, vzdrževali in z njimi napredovali naši navadni ljudje, od katerih večina ni nikdar imela v domovine sreče udeleževati se dela pevskih društev, niti nikakega društva. V domovini večinoma naš priseljenec ni imel niti prilike za taka podjetja, ker takih podjetij ni bilo ali pa so bila privilegij le meščanske "gospode".

Po službeni statistiki vlade Združenih držav je l. 1900 bilo vseh priseljenih Jugoslovanov v Združenih državah 78,750. Veliki valovi priseljevanja so nastopili zaporedno v naslednjih 14 letih, in tako vidimo, da se je z vsakim nastopnim letom število našega sveta v Združenih državah povečavalo z velikimi skoki, dokler ni doseglo svojega vrhunca l. 1914, ko je bilo v Ameriki preko 400,000 priseljenih Slovencev, Hrvatov in Srbov. Ta številka ne predstavlja uradne statistike, marveč sem do nje prišel z izračunanjem priseljevanja, izseljevanja in mortalitete (to statistiko bom kasneje priobčil skupaj z večjo študijo o našem priseljništvu.)

Naši rojaki so bili večinoma razpršeni po vsej dolžini in širini Združenih držav, in naše naselbine so bile l. 1900 precej maloštevilne. Prvi korak v organiziranju bil je storjen z osnovanjem lokalnih podpornih društev, ki so kasneje začele ujedinjati se v jednote, zajednice in saveze. To je bil naraven korak, ker je vprašanje oskrbovanja poedincev v slučajih bolezni in smrti prva naloga, ki se je sama po sebi namenila tudi našim rojakom. V tem so sledili primeru drugih narodnostnih skupin, ki so prišle pred nami in ki so v tem pogledu imele močne organizacije. Slovenci so jih videli pri Nemcih, katerih prireditve so pohajali, Hrvati pri Čehih in Srbi pri Rusih. Vsakemu temeljitemu opazovatelju bo jasno, zakaj smo iskali svoje vzorce v različnih grupah. Izmed Slovencev so mnogi znali nemški, prišli so v njihovo družbo, čitali so tudi nemške liste in se spoznavali z Nemci pri delu ali v sosedstvu. Hrvatom so bili Čehi nekoliko najbližji, pa so zašli v njihove naselbine in se tam nastanili; v nekolikih naših kolonijah opažamo, da so Hrvati iztisnili Čehe iz njihovih prvotnih bivališč in se v njih sami nastanili. Verska sorodnost med Srbi in Rusi je dovedla Srbe najprej v ruske cerkve in potem v njihova društva. Vse tri skupine našega sveta so prejemale od svojih novih znancev navodila in izkušnje, in ko so se ojačale in skupile, začele so misliti na svoje lastne ustanove, slične ustanovam svojih znancev.

Osnovanje pevskih društev.

Na raznih prireditvah Nemcev, Čehov in Rusov smo uvideli, da je za uspešno delo in življenje toliko naselbine kolikor podpornih društev potrebno tudi neko kulturno delo. Videli smo, da na takih prireditvah nastopajo tudi njihova pevska in dramatična društva in da so ta društva vaba, ki skuplja ljudi iste narodnostne skupine. Posledica tega opazovanja je bilo osnovanje prvega pevskega društva. Od obstoječih društev najstarejše je hrvatsko pevsko društvo "Zora" v Chicagu, ustanovljeno l. 1902. Za njim so sledila druga društva, od katerih so nekatera prenehala obstojati in se druga še danes vzdržujejo in se nova ustvarjajo.

Cilj teh pevskih društev je bil v prvem redu družabne narave. Tu se je nudila prilika, da se vsaj po enkrat na teden shajajo ljudje, ki ljubijo družabnost, ki imajo smisel in ljubezen za pesem in ki uživajo, kadar moreje skladno peti. Torej namen je v prvem in glavnem redu bil družaben. Vse njihovo delo je bilo osredotočeno v dotični njihovi koloniji. Hrvatska društva so šla v goste k prireditvam sličnih hrvatskih društev, slovenska društva so si izmenjavala obiske, in isto je bilo v slučaju Srbov, ali v mnogo manjši meri, ker število jih je bilo malo in ker so bila društva med seboj oddaljena. Pred desetimi leti še ni bilo družabnega razmerja med Slovenci, Hrvati in Srbi. Šele od početka vojne se je to razmerje začelo postopoma povečavati, in je danes skoraj nemogoče predstaviti si kako večjo prireditev enega od naših društev, da bi se ne udeležila, dostikrat celo v programu samem, tudi društva dveh drugih naših skupin. Prvotna ideja društva je bila vzdrževati narodno zavest dotične skupine, in tista ideja velja tudi danes pri večini obstoječih društev. Je pa nekoliko društev, osnovanih v zadnjih letih, katerih namen je propagirati stanovito politično ali ekonomsko ideologijo. V teh društvih narodnost igra vlogo le v toliko, v kolikor služi kot prva stopinja in vir za pridobivanje članov, ker je jasno, da je nemogoče društva tega značaja ustvarjati od ljudi raznih narodnostnih skupin, ko edina njihova muzikalna sposobnost obstoji v poznavanju jezika pesmi.

Delokrog.

Družabnost je bila brez izjeme glavna inicijativa in svrha pevskih društev v njihovem početku in večina naših pevskih društev se ni pomaknila iz tega izvirnega namena, marveč tudi danes, po mnogih letih obstanka, delajo isto, kar so delala pred desetimi in dvajsetimi leti. Vzrok te zaostalosti je najti v pomanjkanju potrebnih sposobnosti članov, da bi privedli svoje društvo do stopnje nekega kulturnega središča, do stopnje umetniškega društva. Samo štiri društva so dosegla ta cilj, tudi če so ohranila svojo prvotno nalogo. Mešanje umetniške z družabno svrho ovira razvoj prve naloge. V Združenih državah imamo samo eno društvo (osnovano v septembru 1925), katero se strogo posveča le umetnosti in ki sploh odklanja le pomislek, da bi služilo tudi nekaterim socijalnim nalogam; socijalno stran popolnoma prepušča obstoječim organizacijam v vsaki naši skupini.

Cerkvenih zborov je okolo 80 in ti se povsem in izključno bavijo s cerkvenim petjem. Samo pet posvetnih zborov deluje tudi kot cerkveni zbor in to štiri slovenska in eno srbsko. Cerkveni zbori tudi od časa do časa prirejajo javne prireditve in nastopajo v koncertnih točkah, ali to njihovo delovanje je navadno za cerkvene prostore in v korist cerkvenim ustanovam.

Druga generacija.

Po naši statistiki je v Združenih državah Slovencev okolo 125 tisoč priseljencev in 128,000 tukaj rojenih od slovenskih staršev; Hrvatov okolo 174,000 priseljencev in okoli 120,000 tukaj rojenih od hrvatskih staršev; Srbov okoli 50,000 priseljencev in okoli 20,000 tukaj rojenih od srbskih staršev. Opažamo pa, da v naših pevskih društvih je razmeroma jako malo članov druge generacije, namreč onih, ki so se tukaj rodili. Mislim, da članstvo naših pevskih društev nima več od pet odsto tukaj rojenih moških članov napram 95 odstotkom priseljenih. Vzrok temu nehanju s strani naše druge generacije more se tolmačiti s tem, da naša mladina ima mnogo več interesa za ameriške športe z ene strani, a z druge strani vzrok je najti v očitnem prizadevanju te mladine, da se čim več oddaljuje od svoje narodnostne skupine, smatrajoč jo za inferiorno napram takozvanim Amerikancem. Ta okoliščina jako škodljivo deluje na našo moško mladino, ker v večini slučajev ne najde ekvivalentne organizacije med Amerikanci, kjer bi mogli najti duševnega vžitka in oplemenjenja, bodisi ker ne znajo kje najti take organizacije, bodisi ker nimajo volje pridružiti se jim ali pa ker jih tako organizacije nočejo v svoji sredini. Posledica temu je, da naša mladina, razun rednega zaposlenja, se ne briga niti ne pomišlja, da treba nekaj časa posvetiti tudi umu, marveč svoj prosti čas trosi okolo raznih športov, po biljardskih salonih, v kvartanju in plesanju. V takih krajih si najde dostikrat družbo, ki marsikoga žene v propast moralne pokvarjenosti in ga dovede v konflikt z zakonom. Najslabša in najžalostnejša posledica take družbe in oddaljevanja od svoje prirodne skupine je okolnost, da roditelji popolnoma zgubijo kontrolo nad svojimi sinovi in da se otroci nekam sramujejo svojih staršev in se prizadevajo prekiniti vse zveze, ki jih vežejo z roditelji in s skupino, h kateri ti pripadajo.

(Dalje prihodnjič.)

Za naše farmarje

Piše **Frank Lukančič.**

O toploti perotninskega hleva.

Kakor je potrebna topla pitna voda perotnini, tako je potreben tudi topel kokošnjak, ako hočemo doseči pravi uspeh pri nesenju jajec pozimi in zgodaj spomladi.

Imamo še mnogo drugih pogojev o krmljenju. Za te pogoje je treba precej časa, da se podrobno opišejo, zato isto opišem o priliki, kako treba krmiti perotnino.

Zelo velike važnosti je pa kokošnjak. Kokošnjak mora biti topel, sicer ne pretopel in ne premrzel, najbolje je, da se drži vedno enakomerna temperatura, sicer nam je to težko, ali more se vseeno: Dobro obiti in postaviti hlev za zimo malo nižje, zunaj dobro obiti s kako kartonažo, znotraj pa temeljito prebeliti z apnom, lahko se spodaj okrog zasuje z zemljo, pepelom, tako da ne prihaja mraz od spodnje strani. Vedno je treba od severne strani dobro opažiti hlev, od koder prihajajo mrzlejši vetrovi. Večji perotninski zavodi in velike perotninske farme imajo pripravljene umetne parne grelne stroje, ki proizvajajo umetno toploto perotnini. Mali perotninarji nimajo donosa toliko, da bi si mogli pripraviti take naprave. Dobro bi pa bilo, da bi si vsak napravil za malo pomoč, kateri ima več perotnine, v hudi zimi po eden ali dva brooderja na petrolej v kokošnjak, to bi bilo precej boljše.

Dobijo se tudi posebni aparati, ki grejejo enakomerno vodo kokošim pozimi.

Nobena kokoš ne bo nesla pozimi jajec, ako nima toplote, tople vode in primerne hrane.

Toraj pazite na kokošnjake, da bodo primerno topli, da dosežete boljši uspeh.

Auguste Bardin:

Obešenec v omari

Moj oče je bil umetniški ključavničar. Bil je blaga duša in je kljub svoji veliki revščini skrbel za mojo dobro vzgojo, za kar mu ostanem hvaležen svoj živ dan.

Zvečer, ko je vsa družina sedela za veliko mizo, se je večkrat pripetilo, da je kdo potrkal na vrata. Navadno je kdo izgubil svoje ključe in prišel prosit očeta, naj mu odklene stanovanje. Moj oče je vedno dejal, da pride takoj in si napisal naslov dotičnika. Ko smo povečerjali, je vstal, šel v delavnico, vzel kup raznih ključev in rožljaje odšel po stopnicah.

Pray rad je pripovedoval, kako je včasi prišla policija ponj in je odprl ali razbil vrata, za katerimi se je dogodil kak zločin ali samomor. Pripovedoval nam je o samomorilcih, o obešencih, o strašnem vonju v sobah, kjer so že več dni viseli.

Imel sem takrat petnajst let in sem bil silno samozavesten. Zato kar nisem mogel verovati očetovemu pripovedovanju. Moj oče je kmalu spoznal, da se mu na tihem rogam, in sklenil je, da me ob priliki vzame seboj.

Nekega zimskega večera smo začuli trkanje na vratih. Grem odpret: bil je policijski komisar in je hotel govoriti z mojim očetom.

Vedel sem že, za kaj gre, in šel sem iskat očetove ključe v delavnico. Ko sem se z njimi vrnil, mi je dejal oče:

— Vzemi pelerino in pojdi z menoj. Nesel mi boš orodje. Odpreti moram sobo, kjer se je nekdo obesil.

Zunaj je bil hud mraz in hodili smo s komisarjem precej časa, preden smo prišlo do cilja. Vstopili smo v veliko, elegantno hišo, kjer so morali stanovati zelo bogati ljudje.

Komisar je ravno hotel prijeti za tolkač velikih, težkih vrat, ko so se ta odprla. Pokazal se je vratar.

— Naprej, gospodje!

— To je moj dečko, je dejal moj oče, ko je zapazil, da me vratar začudeno gleda.

Preko velikih marmornatih stopnic smo prišli v tretje nadstropje, kjer je bilo zbrano nekaj ljudi pred zaprtimi vrati. Ti so nam povedali, da se je v sobi obesil gospodarjev služabnik. Že pet dni ga ni bilo z sobe.

Zakaj bi se bil obesil? Tega nihče ni vedel, toda iz sobe je prihajal čuden duh in vsi so prestrašeni stikali glave ter tajinstveno šušljali med seboj.

Vratar je prišel z nočno svetilko in svetil mojemu očetu, ki je iskal primeren ključ, da odklene.

Toda vrata so menda bila dvakrat zaklenjena in moj oče se je zaman trudil. Slednjič je na povelje policijskega komisarja razbil ključavnico in vdrl v sobo.

Moj oče me je prijel za roko in prva sva vstopila. Komisar in vratar sta nama sledila. Jaz si kar gledati nisem upal, kajti pričakoval sem, da zapazim na vrvi viseče, gugajoče se truplo obešenca.

Toda soba je bila prazna! Vse v njej je bilo v redu, celo postelja je bila postlana. Moj oče jo je potegnil od zida, misleč, da se truplo nahaja za njo, toda tudi tu nismo našli ničesar.

Tudi po mrtvecu ni dišalo v sobi, nasprotno, duhal sem prijeten vonj pomade za lase. To je bilo vse! Samomor so si menda izmislili razgreti možgani kake nervozne služkinje.

Že smo hoteli oditi, ko se je moj oče udaril ob čelo. Stopil je k omari, ki je bila vdelana v zid in jo odprl. Nudil se nam je strašen pogled: notranjost je bila zakrita z velikim zastorom iz navadnega kretona, a izpod njega sta visela dva moška čevlja drug tik drugega.

Moj oče je prijel za zastor in ga naglo potegnil stran. Tu se je naglas zasmejal.

Čevlja sta bila prazna in visela obešena na žeblju, v omari pa ni bilo drugega kakor star umazan telovnik.

Soba je bila torej v istini prazna!

Moj oče je dobil od komisarja dvajset soldov, kakor običajno, za uradno odpiranje vrat, in razšli smo se.

Ko pa sem doma hotel oditi v svojo sobico, mi je stisnil novec v roko rekoč:

— To je zate. Saj si zaslužil.

—k—

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31.-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $5.00 in za pol leta pa $2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta $1.90 in za celo leto $3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $6.50, pol leta $3.25, za člane $5.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.00, za vse leto pa $8.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

Bianca Avancini:

Bojazljivka

Ko je Paolo srečal Nado Migliani pred hotelom v sportni obleki in s parom ogromnih smuči v rokah, ni verjel svojim očem. In zasmejal bi se bil, da se ni domislil, da je imel Nado rad nekoliko let, ali brez uspeha, še predno se je poročila z drugim.

"Kaj ti si to, Nada? Ti, s smuči?"

"Da, vežbam se. Presneto je težko. Dva koraka pa padem. Fred pa misli vendar, da se bom naučila."

Fred je bil njen mož.

"Kaj pa slikanje, Nada, si pustila?"

"Da, nimam časa."

Zamahnila je z roko in odšla. Klical jo je Fred.

Zakon med Nado in Fredom je bila čudna kombinacija. Bilo je skoro smešno gledati malo, svežo, ljubko Nado poleg visokega Freda, čigar plavi obraz je bil brez izraza in čigar roke so bile podobne lopatam. V trenotkih iskrenosti je Nada sama priznavala, da se tudi ona čudi, zakaj je vzela Freda. Ali prenašala ga je in pozneje ga je imela celo rada. Tudi Fred se je istotako čudil, naglašajoč posebno, da Nada nima smisla za sport.

Fred pa je bil sportnik od glave do pet. Navdušen je bil za tenis, nogomet, boksanje, avijatiko, avtomobil. Posebno za avtomobil in se je čudil, kako se Nada ne more navdušiti niti tedaj, ko mu je uspelo, da napravi po sto kilometrov na uro.

In to ga je jezilo. In ono malo ljubezni, ki jo je imel do nje, se je začelo izgubljati. Fred je mrzil bojazljivce in Nada, da bi ga kolikor toliko odobrovoljila, se je začela učiti vse vrste sportov. Bile so to grozne ure za Nado. Njeno drobno srce je strašno utripalo.

"Bojazljiva sem... Ah, če bi Fred samo vedel, kako se mi vrti v glavi, do se spenjava na višine, kako mi srce bije, ko dirjava z brzino stodvajset kilometrov. Če bi Fred vedel, bi se mu smilila."

Ali Fred ni vedel ničesar.

Paolo je radoveden opazoval to dramo med ljubeznijo in sportom. Nekega dne, ko je izvlekel Nado iz snega, kamor je padla zaradi pogrešnega okreta, jo je Paolo vprašal:

"Ali ti v resnici vse to ugaja? Meni se zdi, da prenašaš strašne muke in glej, zdaj mi izgledaš kakor čudo...

"Oh, Paolo, težko mi je, strahovito mi je težko... Ali rotim te, nobene besede o tem Fredu!"

In Fred, kakor da je videl, da mu žena ne izgleda dobro, jo je poslal nekega dne na Rivijero. "Potrebno je, da se odpočiješ, da boš zdrava in lepa, ker veš, kaj še pričakujem od tebe," je dejal Fred. Želel je in bi imel rad poleg sporta tudi — sina.

Fred je pustil ženo na Rivijeri, sam pa je šel, da preizkusi neke nove dirkalne avtomobile. Paolo, kakor vsak primerno zaljubljen človek, je odpotoval nekoliko dni kasneje za Nado. Še vedno je upal.

"Poglej, Nada, kako si se samo za nekaj dni spremenila! Kaj se je zgodilo prijetnega v tvojem življenju?" jo je vprašal Paolo nekega večera, ko sta sedela na terasi in je držal Nado za roko. Nada mu je ni iztrgala; zrla je v noč.

"Kaj pomenijo oni rdeči lampijoni pred kazino?" je vprašala, samo da se izogne odgovoru.

"Ne vem točno, ali mislim, da so signali; na tem mestu je cesta razkopana."

Paolo je še močneje stisnil Nadino roko, na katero je spustil nekoliko poljubov.

"Nada, hotel sem ti reči..."

"Ne, ne govori mi ničesar in pojdi. Pojdi... hočem biti sama ... Če bi vedel..."

"Kaj če bi vedel..."

"Paolo, jaz sem zelo srečna, presrečna..." in odhitela je v svojo sobo, pustivši nesrečnega Paola, ki je vnovič razočaran — mislil je že, da je na tem, da bo srečen poleg Nade — razmišljal, zakaj bi bila Nada srečna.

V svoji sobi je Nada z razžarjenim licem pisala:

"Fred, duša moja..."

* * *

Fred je prišel še predno je prejel Nadino pismo. Prišel je z novim avtomobilom.

"Pridi, da boš videla... vstopi."

"Fred, prosim te."

"Še vedno bojazljivka..."

"Fred, pisala sem ti, imela sem ti nekaj važnega povedati, zelo važnega..."

"Eh, zopet kakšna neumnost, zopet izgovor, da se izmuzneš... Vstopi."

Nada je vstopila in trenotek pozneje je dirjal z vratolomno brzino. Pri kazini je Fred obrnil na desno.

"Fred, Fred, ne na desno. Cesta se popravlja," je zaklicala prestrašeno Nada. Ali Fred ni slišal ničesar; avtomobil je dirjal z brzino sto kilometrov in več.

Nenadoma je tudi Fred razrogačil oči. Cesta je bila razkopana. Poskusil je, da ustavi, ali bilo je prekasno. Strašen tresk, eksplozija.

V jarku kraj ceste so ležali ostanki avtomobila. Na travi je ležal Fred, vržen iz voza. Iz avtomobila je molela neka glava in bela, drobna roka... Vse je bilo tiho...

Ko je prišel Fred zopet k zavesti, ni vedel prvi trenotek, kje se nahaja. Bolelo ga je... Šele ko je zagledal strašno gomilo, mu je postalo jasno, kaj se je zgodilo. Zbral je poslednje moči in se privlekel do ostankov avtomobila. Prijel je za Nadino roko... Od groze je kakor zledenel... Ves iz uma je dvignil Nadino glavo... Bledi obraz je bil spačen od strahu. Iz neke rane na čelu je curljal tenek mlaz krvi.

"Nada, Nada!" Klical je kakor zadavljen... "Nada, jaz sem živ ... Ne boj se, Nada!"

Fred je čutil, da ga navdaja strah, začel je razumevati položaj.

"Nada!" je klical še glasneje.

Odgovora ni bilo... Otrpnjeno telo, poškropljeno s krvjo, se ni zganilo. In Fredu je postalo jasno, da je Nada mrtva. Zavrtelo se mu je v glavi, kakor nekdaj Nadi, ko je gnal avtomobil po stodvajset kilometrov na uro... Izgubil je poslednje moči.

Čez pol ure, ko so prišli na mesto nesreče prvi mimoidoči, so našli onesveščenega Freda na kupu ostankov avtomobila. V svoji roki je krčevito držal otrpnjeno Nadino roko... Iz enega očesa mu je pritekla solza...

* * *

Pismo, ki ga je poslala Nada Fredu in ki ga je prejel šele dva dni po nesreči, se je glasilo:

"Fred, duša moja, srečna sem, srečna, srečna. Ker naposled bom mogla tudi jaz storiti nekaj za Tebe, tudi jaz bom mogla nekoč pokazati Ti, da nisem bojazljivka... Fred, Tvoja mala Nada bo mati... Fred, prisegam Ti, da me pred to strašno nalogo ni prav nič strah... To težko uro čakam s vedrim licem, z nasmehom... Fred, ne bojim se... Fred, duša moja, ali si vendar enkrat zadovoljen z menoj?"

$720 PENZIJE NA LETO JE PREMALO.

New York, N. Y. — F. L. Douglas, predsednik lokalne organizacije pismonoš, izjavlja, da ne morejo izhajati z $720 letne penzije. Douglas priporoča vsem članom unije, da pritisnejo na svoje kongresnike in senatorje, da naj glasujejo za Stanfield-Lehlbachovo predlogo, ki poviša letno penzijo na $1,200. Po tej predlogi so pismonoše upravičeni do penzije po trideset letih službe in če so stari 65 let.

ŽENITVENA PONUDBA.

Hrvat, Dalmatinec se želim seznaniti s Slovenko ali Hrvatico v starosti od 20 do 40 let, katera zna čitati in pisati in mora biti poštenega in mirnega značaja v svrho ženitve. Jaz imam stalno delo, sem izučen mizar. Če katero veseli in resno misli, naj mi piše in priloži naj svojo sliko, naslov je: Mike Radulović, 2944 Amazon ave., Fordson City, Mich. (Adv.)

MR. MATT GALLICK,
Box 92, De Tour, Mich.,

Piše: "Prosim pošljite mi še en zavoj Bolgarskega zeliščnega čaja. To je najčudovitejše zdravilo za hitro ozdravljenje prehlada. Priloženo najdete $1.25."

Bolgarski zeliščni čaj se prodaja v vseh lekarnah po 35c—75c in $1.25.—(Adv.)

Za nervoznost — slab spanec — slabo prebavo.

Za te se době zdaj pomoč. Čudovito je, kako hitro Nuga-Tone deluje. Tisočerim je pomagano v par dnevih.

Če vam še ni predpisal vaš zdravnik tega zdravila, potem pojdite k vašemu lekarnarju in kupite steklenico Nuga-Tone. Nuga-Tone povrne živahnost in daje novo življenje izčrpanim živcem in mišicam. Dela rdečo kri, močne, umirjene živce in na čudovit način poveča njih moč vzdržljivost. Prinaša blažilen spanec, dober tek, fino prebavo, regularen stol, navdušenje in ambicijo. Če se dobro ne počutite, je vaša dolžnost, da jo poskusite. Vas nič ne stane, ako vam ne stori dobro. Je prijetna za vživati in počutili se boste boljši takoj. Če vam je še ni predpisal vaš zdravnik, potem pojdite takoj v lekarno in kupite Nuga-Tone. Ne sprejmite nadomestil. Vživajte jo par dni in če se ne počutite boljši in če ne zgledate boljši, nesite ostalo nazaj lekarnarju, ki vam bo povrnil vaš denar. Izdelovatelji Nuga-Tone zahtevajo od vseh lekarnarjev, da jamčijo za isto in povrnejo denar, če niste zadovoljni. Priporočena, jamčena in na prodaj v vseh lekarnah.—(Adv.)

NAROČITE SI KNJIGO
"Ameriški Slovenci"

V NAJEM (For Rent)
se oda štiri sobe z elektriko in plinom vse v dobrem stanju. Oda se družini brez otrok ali odraščenim, tudi z enim malim otrokom tudi ne odrečem. Stanarina mesečno je $20,00. Oglasite se na: 312 Mineral St. Milwaukee, Wis. (Adv.)

STANOVANJE V NAJEM
odda se tri sobe, spredaj z gorkoto in vsem potrebnim. $20.00 mesečno. Oglasite se pri: Frank Selko, 479 Park Street, Milwaukee, Wis. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.
Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.
Grocerijam, sladkošičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacijah na:
FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Agitirajte za "Prosveto"

Krasen spomin je
Zgodovinska spominska S. N. P. J. knjiga,
"AMERIŠKI SLOVENCI"
Knjiga je ilustrovana z nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlate črke besedilo na hrbtu, ter krasen zlat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobratje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!
Cena je $5.00
s poštnino vred.
Naročnino pošljite na upravništvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Dvanajst let v samostanu

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in profesor v semenišču. Prevel A. K.

(Dalje.)

Spominjam se, kako smo črtili krvoločnega malega portugalskega fratra, ki nas je učil na kak način so bičali sami sebe na Portugalskem. Toda proti koncu novicijata smo prišli precej k pameti in smo vedeli, koliko vrednosti imajo take pripovedke za novice.

Ostale ure večera smo porabili za čitanje iz molitvenikov, a ob pol desetih smo šli k počitku. V madracih je bila slama in pokriti so bili samo s par koci, kar je bila vsa posteljnina. Leseni stol, priprosta miza ter pol ducata potrebnih knjig je bilo vse pohištvo celice. Majhen krucifiks iz mavca je bil edina dekoracija umazane, nikdar umite stene. Spalnica novicov je bila od ostalih predeljena s posebno steno in zaprt je bil vhod do nas, kajti papeške odredbe za izoliranje novicov so bile zelo stroge. Naš učitelj je imel ključ in celo predstojniku samostana ni bilo dovoljeno vstopiti v naš oddelek razen v spremstvu starejšega meniha.

Tak je bil navaden potek dneva skozi vse leto našega novicijata, med katerim je bilo zelo malo sprememb. Prazniki so bili glavni dogodki, katere smo dolgo naprej težko čakali. Zato lahko rečem, da bi v takih razmerah vztrajalo malo dečkov, ako bi bili odpravljeni prazniki. V postavah samostana je bilo napovedano nekaj praznikov, na katere je predstojnik lahko dovolil razgovor pri obedu in dal vino redovnikom: pol steklenice vsakemu je bilo generozno dovoljenje v naših konstitucijah. V navadnih samostanih so prazniki bolj pogosti in dovoljeno jim je razgovarjanje pri obedu pod najmanjšo pretvezo. V novicijatu, kjer je vladala strožja disciplina, smo navadno imeli po dva ali tri praznike na mesec in posebno ob bolj važnih praznikih je bilo opoldansko kosilo iz veliko večjih porcijonov. O božiču smo dobili veliko količino perutnine in slične sezonske jedi, na katere smo obračali vso pozornost že teden dni naprej. Pravzaprav so imeli vsi naši samostani običaj, da so praznovali celih osem dni božič z največjim slavjem žretja. Veliko prijateljev se je namreč spomnilo srečne misli, da so poslali darilo "ubogim redovnikom", ki smo si z okusnimi jedmi napolnili o božiču vse kašče. Prej nisem nikoli okusil vina ali piva, dokler nisem prišel v klošter, a samo malo preračunanja pokaže, da sem moral (v svojem šestnajstem letu) povžiti petdeset galon piva in ducat steklenic dobrega vina med prvim letom samostanskega življenja.

Največji dogodek vsega leta je bil seveda imendan predstojnika našega samostana. Bil je zelo poznan po Killarneyju in ob njegovem imendanu so seljaki poslali toliko jestvin (žlasti krompirja), da bi z njimi napolnili celo ladjo. Redovnice iz dveh bližnjih samostanov kakor tudi skupina drugih prijateljic so kar tekmovale, katera bi se bolj postavila z darilom za proslavljenje predstojnikovega imendana. Se kadar je praznik padel na postni dan, je bil upoštevan. Razlika je le bila, da smo se takrat odškodovali z manj gostimi jedmi in dobili smo več pijače. Mladi novici smo se več kakor zveselili ob dveh ali treh sličnih postnih prilikah. Začeli smo obed s čisto juho, na kar smo dobili običajen pajnt piva, kozarec španskega vina in nato dva ali tri kozarce izvrstnega porto-vina — včasih pa celo šampanjca. V Killarneyju ni bilo posebnih zapovedi radi vživanja rib, čeprav tam kar mrgoli v jezeru slanikov. Na najbolj zamotan način kazuističnega zagovarjanja so namreč ugotovili, da je tudi ptičje meso v ribjem.

Monotonost življenja je bila tudi poživljena s postnimi dnevi. Poleg navadnih cerkvenih postnih dni so fratri imeli še druge posebne poste v svojih pravilih za življenje, posebno dolg post pa je bil v dneh od 1. novembra do božiča. V resnici jih je po samostanih dandanes zelo malo, ki bi se postili, to je, da bi se zadovoljili samo z eno popolno hrano na dan. Po samostanih kontinentalne Evrope je v strogem pomenu besede precej pogosteje prakticiran post, toda vprašanje je, če lenarjenje ni predraga cena za postne dni, ki jih do smešnosti diskreditirajo moderni moralisti vseh šol. Na Angleškem in v Združenih državah menihi ter duhovščina v splošnem raje vidijo pridnost kakor post z lenarjenjem, vendar tudi ti nočejo omiliti svoje profesije. Pasijonci so edina angleška kongregacija, ki razglaša, da ostaja zvesta in njih štatistika o prezgodnji umrljivosti je zadosten dokaz, kako bedaste so njih postave radi posta, katere so jim naložile italijanske oblasti. (V poznejši izdaji McCabe dostavlja, kako se je srečal z bivšim redovnikom pasijoncev, kateri ga je smejoč zagotovil, da je trditev v prvi knjigi glede puščavništva pasijoncev strašanska zmota.)

Vsekakor je "post" v današnjih dneh precej daleč proč od primitivnega posta. Videl sem post s samo enim obedom na dan, ki je bil dovoljen za opoldne. Obed se je zategnil do štirih popoldne, delni prigrizek pa je bil povžit še zvečer. Popivanje seveda ne prelomi postnih zapovedi, razen če je prav močna juha, čokolada ali kaka druga prav gosta pijača, katero so kazuisti zapisali na seznam nepostnih pijač. Na postne dni je dovoljeno povžiti piva in vina v kolikoršni količini kdo more, ne da bi bil kršen post. In ker je preveliko popivanje nezdravo brez jedi, so kazuisti dognali, da se post ne krši, če puščavnik tudi prigrizuje zjutraj s kavo kruh, zvečer (ali zjutraj, če se komu ljubi) pa ima dovoljenih osem unč druge goste hrane.

(Dalje prihodnjič.)

LETO 1926

JE NASTOPILO. Vsak si želi, da bi bilo isto blagodejno za njega. V tem času vsak vlagatelj vprašuje samega sebe, koliko obresti dobiva od vloženega ali investiranega denarja.

Ne pozabite, da International Building & Loan Association (Slovenska Posojilnica) na 6235 St. Clair Avenue, vogal 63. ceste, plačuje vlagateljem po

5% OBRESTI

Kot običajno bomo tudi letos plačali vsakemu vlagatelju, ki naloži pri nas denar do 15. januarja, obresti od 1. januarja dalje.

Čim več vlog, tem več denarja za prva posojila na posestva našim rojakom!

Sprejemamo denar na vloge po 5% iz drugih naselbin. Vzdignete ga lahko vsak čas potom pisma in vložne knjižice.

Za srečno in uspešno Novo Leto 1926 vsem Slovencem in Jugoslovanom

The International Building & Loan Ass'n

6235 St. Clair Avenue Cleveland, Ohio

V lastnem poslopju. Pod strogim državnim nadzorstvom.

IMETJE: $1,300,000.